

TITO

Ra søcuq bi 'yo't'a ra Pablo bi mbεnpa a ra Tito

Ran zəngua

¹ Nugä drá Pablogä, dí pen'na ra søcuq i ja ua grá Tito. Nugä rá 'yɛhɛgä Ojä, nε ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Ga zədi da 'yɛc'yεi ɻ bi huan Ojä, nε da bą a ram hma majuqni, janangue'a da 'yøt' ran hocjä'i nangue Ojä.

² Guehna dí øt'ä nguetho dín ndep ɻ ga comhbą ra temazai ngue bi ma majuqni Ojä 'bą rá mbądi ra ximhäi. Nε nu Ojä hingui sā da man ra fehni a.

³ Nε nuya bi zən ra pa ngue bi ts'änni da hman ran ho ma'da'yo, nε bi 'dac man t'ɛdi gam mangä, ngue guese Ojä ma yanțehą.

⁴ Nε nu'i Tito, tengu'bą majuqni ma ts'unt'ą i, ngue dá ja i gá 'yɛc'yεi. Nε dí äp Ojä ma Tahą di 'da'a rán jəpi nε rán huęcate, nε da hyut'a ni mbąi, nε ra Jesucristo ma Yanțehą.

Ipa nsifi ra Tito 'be'a da 'yørpą Creta

⁵ Janangue'a dá soc'a bą ja ra häi Creta, ngue gui juadi hapą di 'be'a ra 'befi. Ngue gui huan'ndą yą ngürbi n'da ngu n'da yą hnini bą guí 'bąi, ngue nu yą ngürbi nangue yą 'yɛc'yεi, tengu dá xi'a mam'bet'o.

⁶ Gui huan'ndą to'o nte ma ts'oqui i thịnbi, nu'a n'datho rá xisu i si, nε nu yą t'ahni bi däp yą mbąi Ojä, nε hingui øt'a n'da ran tonto, xinga gue ram fe'ts'i i øt'ą yą t'ahni, janangue'a njon di yəpi.

⁷ Nguetho nu yá ngurbí i 'yo yá güenda a rá 'bëfi Ojá. Janangue'a da thahni to'o hingui øt' ran ts'o, nu'a hin din 'yëzehë, ne hin din cuë, ne xín dim mihi, xín din ndesui, xín din siyate ngue ra mbeti.

⁸ Ne da thahni to'o di säyaba yá mijä'ihü bu ja rá ngu, ne di ho 'be'a gätho xän ho. Ne din 'yomfëni ts'ü, ne 'da ni huçthoho gätho, ne da numansu Ojá nangue n'da ra hogambüi, ne i sámzehë rá mbüi hin din tonto.

⁹ Ne din zäm bu ja ram hma majuäni, nangue ram hma dadín xähmbü, janangue'a da zä da xänba ü bí 'büpü, da mbäts'i. Ne nu mi'da bí 'büpü, ngue'ü di ücpa rám hman Ojá, di bënbi hapü di 'be'ü, janangue'a da 'yëc'yëi.

¹⁰ Nguetho nu'ü to'o im ma da 'yøthoho yän t'øt'e mi xi Ojá yü judío maya'bü, i jatho da mba ma hecipi ü. Nguetho nte ní mbat'ü yám hma ü, ne i häte ü, ne i øt' yá pähä zehë.

¹¹ Ne hønbü go hapü i cürpü ja yü ngu, i ü't'ü gätho i 'büpü, nangue yám hmansë yü hyäte, ngue hingui sä da hma. Ne hønt'a ra mbeti in nde.

¹² Ne i øt'e tengu mi man'a n'da yá menguhü bu ra häi Creta, ngue n'da ra båsøcuä, bi ma: "Zai yü ndøbethäni ü ma menguhe ua, ne tengu yü zate ngue xän ts'o øt'ü, ne hønt'a da zi i honi, ne emme i dñhyëi," bi 'yëna.

¹³ Ne majuäni bi man'a n'da yá menguhü. Janangue'a gui hecpa ü, n'damhma da bømanho yá t'ëc'yëi ü i 'büpü.

¹⁴ Ne gui xifi hin da 'yëc'yëibi yám hman se ü yü judío, ne xín da numansup yá t'ëc'yëi se yü ja'i, gue'ü hinguin nde da 'yøt'a majuäni.

¹⁵ Nu'ü to'o xän ho yá mbüi, hønt'a xän ho im

b̄enī, p̄e nu'ʉ to'o hin bi dāp yá mb̄ui Oj̄a n̄e x̄n ts'o yá mb̄ui, nu'ʉ, hin'yʉ 'be'a numanho ʉ. Nguetho bin ts'on yán 'yomf̄ni, n̄e him bi zä bi 'yø'a bi xi Oj̄a 'bʉ mi zop yá mb̄ui.

¹⁶ Ne nu'ʉ yʉ ja'i tengu ʉ, ḓna ngue i ḓc'yεi Oj̄a, p̄e n'dan'yo thoho yán t'øt'e, guepʉ ní f̄adi hingui ḓc'yεi ʉ. Ne x̄n ts'o yá mb̄ui nangue'a f̄esthoho 'be'a sifi, hingui sä da 'yøt' ran ho.

2

Ra Tito din xänbate nangue ra hoganxädi

¹ Pe nu'i gra Tito, dami xänbi 'be'a nín t'øt'e rán theui a ra hoganxädi.

² Nu yʉ zí ndø, dami xifi hin din ɻti, ne da 'yøt'e ngue da hnumansu, ne da b̄enī x̄n ho 'be'a da 'yøt'e, ne da 'yεc'yεi x̄n ho, ne da 'yøt' ran huεcate, ne hin din x̄omb̄ui.

³ Ne'ʉ yʉ zí bømbe, dami xifi da numansu Oj̄a hapʉ din 'yo, ne njon di c'qman'ʉ, ne xín dim mihni, ne da 'yuh ra hoga'yu.

⁴ Ne nu yʉ zí bømbe da xänba yʉ hmute di huεc yá ndø ne yá t'uhni.

⁵ Ne da xänba n'da ran 'yomf̄ni x̄n ho, hin din 'yomt'xi, ne di jamansu bʉ ja yá nguse, din ja ra yemb̄ui, ne da 'yøt'a da xih yá ndø, n'damhma njon da zä da man ran ts'o nangue rám hman Oj̄a.

⁶ Ne nu'ʉ yʉ ts'unt'ʉ, gui xifi din 'yomf̄ni se ts'ʉ.

⁷ Ne nu'i Tito, dami 'yut'ʉ mi'da 'be'a gätho guí øt'e, ngue dim 'bʉmanho. Ne n'dat'a guim b̄enī ngue gui xänbi 'be'a majuəni, ne gui 'yøt'e ngue da hnumanho'i 'bʉ guín xänbate.

8 Nε չmmε xtán ho 'bε'a gätho guim ma, n'damhma nte da thjn'na nim hma. Nε da mbe'ts' yú sää to'o nde da zah, ne hin hapu dí mbu'a 'bε'a da ma.

9 Nε' u yu 'yεhε i 'buh, dami xifi da 'yøt'e gätho i xih yú hmu, ne hin da dati, ne mpähä thoho da 'yøt'a i sifi.

10 Nε hin da bəpi 'bε'a pε'ts' yú hmu, pε da 'yøt'a gätho in numanho yú hmu. Nε nu'buh gätho din jabuh da 'yøt'e, gue'a dí nεcmanho ram hma nangue ma yanterior Oja.

11 Nguetho bi nεqui rá mate Oja ngue in nde di pø'uh gätho 'buhcua ja ra ximhäi.

12 Nε nu rá mate Oja di bəngahuh ga hεhmbuh ran ts'om'bäi, ne ga hεhmbuh ma pähä zεhεhuh. Nε di bəngahuh ga səmzəhε ma mbuihuh ne ga øthuh ran hocja'i, ne gan numansuhuh Oja gätho yu pa dí 'buhmbuh ua ja ra ximhäi.

13 Nε di bəngahuh ga tømhbu ja gue'buh bi nεqui a ran johya dí tømhbu, ngue di nεqui a ma Ojahu ra Jesucristo tate tho rá ts'edi, ne ma yanterior a.

14 Nε bin däse a ngue di 'bercahu gätho man ts'om'bäihu, ne da mberca ma mbuihuh, da 'yøt'e ngue yu t'uhni zεhεgahuh Oja, ne di չhyagahuh nangue ran ho ya.

15 Nε guehna i ja ua gui xänba buya. Dami xänbi, gui 'yomfənip yu cu, ne gui hεcpı, nguetho bin 'da'a ran t'εdi xən ho gui 'yøt'e. Nε o guidí japi da mbesta'a nim hma.

3

I sih ra Tito nda'a nín zofo da xänba yu 'yεc'yεi

1 Nε nu'i gra Tito, dami bεnba u yu cu ngue da numansu ra ts'ut'abi, nε'u yám fäts'ihu ra ts'ut'abi gätho da numansu. Nε hin da 'yørpa ram fe'ts'i, pεgue mpähä thoho da 'yøt'e 'be'a gätho xan ho.

2 Nε gui xifi njon ga c'qman'uhu, nε hin dan junthu, pε ma pähä zehēhu da thäcpahu. Nε din jaju ra yembui nangue gätho yu ja'i.

3 Guim bεmhbu ngue neju dán tontohu mäm'bet'o, nε mi jase man t'edihu, neju dán hyäzehehu, nε gätho dán 'yεhεhu rá ts'oqui ra ximhäi. Nε dá 'beh ma pahu nangue man ts'om'bäihu dá øthu, nε dá seyabahu ma mijä'ihu. Mí ts'anju nε xim mí santehu.

4 Pε bi zøn ra pa bi nequi rá mate Ojä ma yanterior, ngue bi 'yørpa ran huçcate u yu ja'i.

5 Nε bi yanju Ojä. Pε hin nangue yu n t'øt'e xan ho dá øthu, pε bi yanju nangue rán huçcatese 'bu má ømanhohu a. Bi 'daju ra 'da'yote 'bu mi mberca ma mbuihu, nε dí 'bhimbu ma'da'yo nangue rá Hogandähi.

6 Nε bi 'daju xan ho rá Hogandähi n'youi xan gu rán japi nε rá ts'edi nguetho ra Jesucristo ma yanterior a.

7 Ngue bi hogahu nangue rá mate, janangue'a 'darbu dam 'bhimbu nangue ra temazai, nε gue'a dí tømhbu a ya.

8 Nε gätho majuqni na im mangua. Gui hyah ni mbui gui xänbi xan ho yu 'yεc'yεi 'bhp, janangue'a da bεni εmmε da hyumbi da 'yøt'a ran ho. Nguetho xan ho a, nε da mbäx yu mijä'ihu buya.

9 Pε o guidín junthu nangue'u yam hma nte ní mbatho, nε hinguin junthu nangue 'be'u yu thuhu

u ym bombta maya'bu. O guídín sahmbu nangue yn t'ɛdi midí un Ojaq yu judío, nguetho säti thoho 'bu dán sahmbu u.

¹⁰ Nu'bu 'bu a n'da n'dan'yo ym hma im ma ní dap'ahu ynjunt'i, dami hecp*i*. N'dandq o yondq gui hecp*i*. Pe nu'bu hin da 'yøde, gui hyøthohu a.

¹¹ Nguetho nu'a xi'ahu ym hma ní dap'ahu ynjunt'i, xí bøm bu ja rá 'yu Ojaq a, ne øt' yu ts'oqui, ne da nuse bu 'bε'a xí 'yør buya.

Man'da i xih yu amigo ra Pablo

¹² Dí ɛna ga penhna ra Temio o gue ra Tíquico. Nu'bu bi zøm bu, 'yørqui ts'u ra mate gua ɛ'a n'dihi, dan c'at'ui bu ra hnini Nicópolis. Nguetho dín nde dam 'bahmbu bu 'bu bin ja yu pa xn se.

¹³ Dami fäts'i xn ho a ra Zenas, nu'a im pøngahyq nangue yn t'ɛdi. Ne'a ra Apolos, dami zɛdi da dqn'a mahyoni ngue da hyqx 'bu bi mbe bu n'danni.

¹⁴ Nguetho nu yu cu da bødi ngue dim pɛfi xn ho nangue yu 'bɛfi zɛhe, n'damhma da zä da mbäx u mi'da di 'bε'a mahyoni.

¹⁵ Dami zɛngua gahe ts'u bí 'bupu, ngue'u ma mi 'yɛc'yɛihu, ngue 'da xtán huɛctahu. Ne dí áp Ojaq da 'yɛnts'ahu rán jäpi gätho ahu. Ne hønt'a dí xi ahu ya, ne hønt'a gam bɛmhbu a ya.

**Ra 'da'yonhogui nangue ma Hmuh⁺ ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomí, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366